

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องคุณูปนิพนธ์ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี

ชื่อผู้เขียน พันตรีหญิงชนมนพัชร สิมากร

ชื่อปริญญา ปรัชญาคุณูปบัณฑิต

สาขาวิชา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงอารมณีย์ ฉนวนจิตร ประธานกรรมการ

2. รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี พันธุ์ไทย

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิปิลา สกลเกียรติ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน ของพยาบาลผู้จัดการ
ผู้ป่วยรายกรณี (2) เพื่อศึกษาสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี (3) เพื่อสร้าง
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี และ (4)
เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยราย
กรณี โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี โดยการ
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน พบว่ารูปแบบการจัดการรายกรณีที่ใช้ เป็นการนำมา
ประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการพยาบาลเดิม ลักษณะของการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็น
การดำเนินงานในบางหน่วยงาน เฉพาะในกลุ่มโรคหรือที่มีความเสี่ยงสูง สำหรับกระบวนการ
การทำงานส่วนใหญ่จะคล้ายกัน คือตั้งแต่คัดเลือกผู้ป่วยเข้าระบบประเมิน วางแผนการ
ดูแล ประสาน กำกับติดตามให้การดูแลเป็นไปตามแผนที่วางไว้ จัดการความแปรปรวน
ที่เกิดขึ้น รวมถึงประเมินและสรุปผล จุดเด่นที่พบ คือพยาบาลมีความเป็นอิสระในวิชาชีพ
มากขึ้น คุณภาพการดูแลรักษาดีขึ้น และค่าใช้จ่ายในการรักษาลดลง ส่วนปัญหาอุปสรรค

ที่พบ คือ การขาดความรู้ ทักษะ และทัศนคติของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี และมาจากปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ระบบการสื่อสารขององค์กร วัฒนธรรมคุณภาพขององค์กร ระบบการให้รางวัลและแรงจูงใจ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี โดยการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน ด้วยเทคนิคเดลฟาย ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณี ประกอบด้วย 7 สมรรถนะ ได้แก่ (1) ด้านคลินิก (2) ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (3) ด้านการใช้ความรู้เชิงประจักษ์ งานวิจัย และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (4) ด้านการเจรจาต่อรอง (5) ด้านการบริหารทรัพยากรสุขภาพ (6) ด้านภาวะผู้นำ และ (7) ด้านการจัดการดูแล

ขั้นที่ 3 พัฒนาหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 และ 2 โดยยึดตามปรัชญาทฤษฎีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพยาบาลผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณีที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) สภาพปัญหา (2) ปรัชญาของหลักสูตร (3) หลักการของหลักสูตร (4) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (5) หน่วยการอบรม ประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ ขอบเขตเนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแนวทางประเมินผลการเรียนรู้ ที่มีการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าโครงสร้างหลักสูตรทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันในทุกองค์ประกอบ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดิวก่อนและหลังการทดลอง ประเมินผลหลักสูตร โดยใช้แนวคิดของ Kirkpatrick พบว่า

1. การประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรม พบว่าความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ไม่ต่ำกว่า 3.5)

2. การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ย ทั้งความรู้ ความสามารถ และทัศนคติหลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อติดตามผลหลังการอบรม 8 สัปดาห์ พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยทัศนคติหลังการอบรม 8 สัปดาห์สูงกว่า หลังสิ้นสุดการอบรมทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความรู้ และความสามารถหลังการอบรม 8 สัปดาห์กับหลังสิ้นสุดการอบรมไม่มีความแตกต่างกัน แสดงว่าหลังการอบรม 8 สัปดาห์ คะแนนความรู้ ความสามารถ และทัศนคติของผู้เข้าอบรมยังคงอยู่

3. การประเมินพฤติกรรม พบว่า คะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพยาบาล ผู้จัดการผู้ป่วยรายกรณีหลังการอบรม 8 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

4. ผลลัพธ์ขององค์กรหลังสิ้นสุดการอบรม 8 สัปดาห์ พบว่าผู้เข้าอบรมร้อยละ 72.5 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้งานสามารถแสดงผลลัพธ์ขององค์กรได้ คือ สามารถแสดงเครื่องชี้วัดด้านคลินิก เช่น ภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ หรือความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วย ด้านการบริหารทรัพยากรสุขภาพ เช่น ค่าใช้จ่าย หรือจำนวนวันนอนในโรงพยาบาล และด้านการบริการ เช่น อัตราความพึงพอใจของผู้ป่วย เป็นต้น ในขณะที่ร้อยละ 27.5 ยังไม่สามารถแสดงผลลัพธ์ของการอบรมได้